ԳԱՅՄԱՆԸ

Թէ Կ. Պոլսոյ եւ թէ գաւառաց համար
Տարեկան գին 180 ղրշ.
Վեցամսեայ » 90 »
Իւրաքանչիւր թուոց գին
Մեծ թերթ 40 փր.
Փոքր » 40 »
Յանձնուցման տոկը մէկ անգամի համար 2 ղուրուշ, երկու անգամի համար 60 փարայ, աւելի անգամներու համար 40 փարայ։

ԱՐԱՔԱ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՅՄԱՆԸ

Դուրս գացած լրագրաց ճանբուն ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագրը—Ցիորկենֆն պիտի ուղղուի, Կ. Պոլիս, Զինիլի խան, Մասիսի գրասենեակը։

Ճանբուն ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 15 ՅՈՒՆՎԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Փարիզէն հասած լրագիրները Բիւէր Պոնապարթ իշխանին բանտարկութեան եւ Վիլլթոր—Նուարի մահուան եւ թաղման նկարագիրը կ'ընեն։ Յամանակէ մ'ի վեր Քոսիքայի մէջ հրատարակել սկսած Ռըվանշ անուն լրագիրը բուռն յարձակումներ կ'ընէր Նարօլէան Ա. ի յիշատակին դէմ, զոր աղտոտելու համար ռամկավարական լրագիրները մեծ ճիգ կը թափեն, քանզի անով Նարօլէոնեան կայսերական գերդաստանին իշխանութիւնն 'ի հիմանց խախտած կ'ըլլան։ Բիւէր Պոնապարթ իշխանն ալ դարձեալ Քոսիքայի մէջ հրատարակուած Ալֆոնս ոը Քոս լրագրին մէջ յօդուածներ կը հրատարակէր 'ի պատասխանի ռամկավար թերթերու։ Բայց երկու կողմանն լեզուն ալ սաստիկ թշնամանալիր էր։ Մարսէյլեզի խմբագիրներէն Գ. Բ. Կրուսէ՝ Ռըվանշի ալ թղթակից ըլլալով, սկսաւ զայն պաշտպանելով յիշեալ լրագրին մէջ սաստկապէս թշնամանել Բիւէր Պոնապարթ իշխանը, եւ բոլոր Նարօլէոնեան գերդաստանը։ Այս վիճաբանութեանց վրայ երեք մեծ նամարտութեան որոշում տուին Մարսէյլեզի խմբագիրները, նախ Ռոշֆորի հետ զոր անձամբ հրաւիրած էր Բիւէր Պոնապարթ, երկրորդ՝ Լավիլլի հետ. երրորդ Բ. Կրուսէի հետ։ Այս վերջինին վկայներն էին Վիլլթոր—Նուար եւ Ֆոնվիել։ Ինչպէս յայտնի է, մենամարտի ժամանակ երկու վիպայ կ'երթան հակառակորդ կողմը հրաւիրելու, եւ զէնքը օրն ու տեղը կորոշեն. կրուսին ասենն ալ ներկայ կը գտնուին որ մենամարտն օրինաց համեմատ ըլլայ։ Հետեւաբար Բ. Կրուսէ, Վիլլթոր—Նուար եւ Ֆոնվիել Բիւէր Պոնապարթի տունը դացին, երկու վկաները վեր ելան, եւ Մարսէյլեզի խմբագրին նայելով իշխանը խիստ կատաղի վիճակի մէջ գտան։ Ֆոնվիել՝ Բ. Կրուսէյի կողմէն իրեն եւ Վիլլթոր Նուարի ուղղեալ նամակ մը ներկայացուց, որ կը խնդրէր որ Բիւէր Պոնապարթի քով երթալով մենամարտի հրաւէր ընել։

Իշխանն այս նամակը բարկութեամբ պատուելով ըսաւ.—ուրեմն Գ. Ռոշֆորի կողմէն չէ՞ք գար։

—Ո՛չ, ուրիշ մէկու մը կողմէն։

—Է՛հ լաւ, ըսաւ Բիւէր Պոնապարթ, Գ. Ռոշֆորիհետ կը մենամարտիմ, վասն զի որիկայատութեան (վատաբարոյ) դրոշակակիրը նա է, բայց իր ներքեւ գտնուող սինքրոններուն հետ բան չունիմ։

Ֆոնվիել կրկնեց թէ իրենք պատուոյ խնդրոյ մը համար ներկայացած են, ուստի կը փափաքին որ քաղաքավարութեամբ ընդունուին.

—Ուրեմն դուք ալ այն սինքրոններուն կարգէն էք, ըսաւ իշխանը։

Վիլլթոր—Նուար պատասխանեց.

—Մեք մեր բարեկամաց հետ համերաշխ ենք։

Իշխանն անմիջապէս սառ վրայ ձախ ձեռքովն անոր երեսին ապտակ մ'իջուց, եւ մինչդեռ Վիլլթոր—Նուար զարմացմամբ ետ կը քաշուէր, Բիւէր Պոնապարթ ծոցէն Ռեվոլվէր մը հանելով կրակ ըրաւ Վիլլթոր—Նուարի վրայ, որ կաղալով դուռնէն դուրս ելաւ։ Ֆոնվիել ալ ատրճանակ մը կը հանէր. Բիւէր Պոնապարթ անոր վրայ ալ դնտակ մ'ուղղեց, եւ դնտակը թիկնոցին հանդիպեցաւ, բայց տեսնելով որ ընկերը չկայ, ան ալ դուրս կը փախչէր. նոյն միջոցին Բիւէր Պոնապարթ երկրորդ դնտակ մ'ալ նետեց անոր ետեւէն որ կրնակին հանդիպելով ըզդեստներուն մէջ մնաց։ Ֆոնվիել դուրս ելնելով տեսաւ որ Վիլլթոր—Նուար չարաչար վիրաւորուած՝ վարը սպասող ընկերաց գրկին մէջ էր, եւ մերձակայ դեղարան մը փոխադրուելով հոն մեռաւ։

Բայց Բիւէր Պոնապարթ իր օրագրութեան մէջ այս դէպքին հետեւեալ կերպիւ արձանագրեր է.

«Անոնք սպառնալից դիմաք ներկայացան, ձեռքերնին դրպանները դրած, եւ նամակ մը տուին ինձ. (վերոյիշեալ նամակը)։ Այն նամակը կարդալով ըսի. Գ. Ռոշֆորի հետ կը մենամարտիմ, բայց իր արբանեկաց մէկուն հետ, երբեք։

—Նամակը չ'կարդա՞ս, ըսաւ մեծը (Վիլլթոր Նուար) խրոխտալով։

—Կարդացի, պատասխանեցի. դո՞ւ ալ համերաշխ ես։ Այլ ձեռքս տաքնալս սիկարոյին անդրպանին մէջ հնդբերնով Ռեվոլվերի մը վրայ էր, ձախ ձեռքս կէս վերցուցած էի ատրճանակ մը բռնելով, երբ խրոխտ Վիլլթոր—Նուար երեսիս ապտակ թեռաւ զարկաւ։ Փոքրը (Ֆոնվիել) վեր բերնով ատրճանակ մը հանեց. ես ալ երկու քայլ ետ երթալով ինձի զարնողին վրայ պարպեցի ատրճանակս։ Մի՞ւռը թիկնաթոռի մը ներքեւ մնալով կ'ուզէր վրաս ատրճանակը պարպել, բայց չ'կրցաւ. վրան դացի եւ ես պարպեցի, բայց դնտակը չ'դպաւ. այն ալ փախչելով գնաց դուրս ելաւ։ Կրնայի տակաւին գնտակ նետել, բայց որոմ հետեւ ինձի զարկած չէր, թողաւի որ երթայ, թէ եւ ատրճանակը ձեռքն էր։ Դուռը բաց էր։ Ֆոնվիել մերձակայ սենեակին մէջէն կը ֆանար տակաւին վրաս ատրճանակ պարպելու, ես վրան մէկ մ'ալ կրակ ըրի եւ վերջապէս անհետացաւ։»

Նարօլէան կայսրը հրամանագիր մը հրատարակեց, որպէս զի արդարութեան Բարձր Ատեանին ամբաստանութեանց լսորդարանը դումարուի Բիւէր Պոնապարթի իշխանին վրայ դրուած մարդասպանութեան դործը դատելու։

Վիլլթոր—Նուարի յուղարկաւորութիւնը յունվար 12ին կէս օրուընէ ետքը կատարուեցաւ։ Մարսէյլեզ լրագիրը հետեւեալ հրաւէրը կ'ընէ։

«Հիմայ խմցանք որ հասարակապետական մը Պոնապարթէ մը սպանուեր է։ Ամեն քաղաքացի պէտք է որ հանդուցեալին քաղաքային յուղարկաւորութեան ներկայ դտնուի. ամեն մարդ պէտք է իր խանութը կամ սենեակը դոցէ որպէս զի միանդամ ընդմիշտ ցուցնէ թէ ասիկա կայսրութեան վերջին մարդասպանութիւնն է։»

Անհուն բազմութիւն մը, հարիւր յիսուն հազար հոգիէն աւելի, յուղարկաւորութեան անցած փողոցները լցուած էին, մեծ մասը բանուոր եւ դործի ղդեստներով. ոմանք կեցցէ՛ Ռոշֆոր կամ կեցցէ՛ հասարակապետութիւն կը կանչէին։

Ահաւասիկ Մարսէյլեզի մէջ Ռոշֆորի հրատարակած յօդուածը, որուն համար կառավարութիւնը զինք դատի կոչած է։

«Ցիարութիւն ունեցայ հաստատելու թէ Պոնապարթ մը մարդասպան ալ չի կրնար ըլլալ։

«Ցանդգնեցայ երեւակայելու թէ օրինաւոր մենամարտ մը կարելի էր այն ընտանեաց մէջ, ուր սպանութիւնն ու դատաճանութիւնը աւանդական սովորութիւն դարձած են։

«Մեր աշխատակից Բասքալ Կըրուսէ ալ իմ սխալմանս մասնակից դտնուեցաւ, եւ ասոր համար է որ այսօր կ'ողբանք մեր խեղճ եւ սիրելի բարեկամ Վիլլթոր Նուարի վրայ, զոր Բիւէր Նարօլէոն Պոնապարթ իշխանն աւազակաբար սպաննեց։

«Ցասն եւ ութը տարի կ'ըլլայ որ Գաղղիա մարդասպաններու ձեռքին ինկած է, որք փողոցներուն մէջ հասարակապետականները թնդանօթի բռնելէ զոհ չըլլալով, ղանակ դարշելի դարանեներու մէջ կը ձդեն՝ իրենց տուներնուն մէջ ղանակ մեռցնելով։

«Ժողովուրդ Գաղղիոյ, արդեօք տակաւին դու ասանք բաւական չե՞ս համարիր։»

Ամերիկայի Ֆէնիեանները յայտարարութիւն մը հանեցին, որուն մէջ կըսեն.

«Ֆէնիեան եղբայրութիւնը խրնդակցութիւնկը յայտնէ Իրլանտայի եղբարց, որ Իրլանտական ազդ այնութեան դատը կարեւոր եւ մեծամեծ քայլեր կընէ։ Իրլանտայի մէջ Անգլիական եկեղեցւոյ կալուածոց բարձումը մեծ ցնծութիւն կը պատճառէ մեզ, եւ կը յուսանք որ Իրլանտայի բոլոր զուարկայ եղբայրական միութեան այս արդեղքին բարձումը մեր ակնկալած գեղեցիկ արդիւնքը պիտի արտադրէ։ Բայց Իրլանտայի մէջ կրօնական հաւասարութիւնը տակաւին գործադրուած չէ. տակաւին բառնալու շատ բաներ կան։ Անգլիական եկեղեցին, կալուածատէրք եւ գինուորք Իրլանտան գերութեան մէջ պահեցին. այս վերջինս կարդէն է պահապան զօրքը որ ասեղնաւոր հրացաններով զինուած եւ որպէս թէ պատերազմի պատրաստուած է։ Հիմա կարգը կալուածատերց արտօնութեան բարձմանն է, որոյ պիտի անհրաժեշտ կերպիւ հետեւի անդգիստցի պահապան զինուորաց բարձումը։ Հոգի խնդիրը կրօնական յառաջնութեան չմնայր, ատոյգ է որ այս վերջինն ալ մեծ չարիք մ'էր, բայց հոգի խնդրոյն բազդատմամբ զդայուզական չարիք մ'էր. հոգի խնդիրը կենսական է, քանզի անոր լուծման եղանակը միլիոնաւոր մարդոց համար կեանց եւ մահու խնդիր մ'է։ Այնչափ մեծ է այս չարիքը, որ ապրստամբութիւն մը կարդադրանէ։ Իրլանտայի հողը Իրլանտայի ժողովրդեան կիյնայ, որուն ձայնը յայտնապէս կը ծանուցանէ թէ ըստ իրաւանց պէտք է որ հողին ներկայ մշակողները տէր ելլալու ալ արտօնութիւն ունենան, եւ վարձակալներն ալ իրլանտական ժողովուրդէն վարձեն դայն։ Աւատական կալուածատիրութիւնը մահուան դատապարտուած է։

«Իրլանտայի մէջ հիմայ երեք չարիք կան, որք արդար պատճառներ կուտան յեղափոխական պատերազմի մը. նախ կալուածատիրութիւն, երկրորդ անիրաւ դատաստան, երրորդ ծանր հարկապահանջութիւն։ Ներկայ վիճակին բարւոքման համար օրէնքդրութեան վրայ յոյս դնել անօգուտ է, քանի որ օրէնքները լաւ չ'են դործադրիր։ Դատաւորները խիստ քիչ բացառութեամբ մէկ կրօնքէ մը եւ մէկ կարդէ մը կ'ընտրուին։ Այն կրօնքն է բողոքականութիւնը, մինչդեռ Իրլանտայի ժողովրդեան վեց մասին հինդը կաթոլիկ է, եւ այն կարդն է կալուածատիրաց դասը, մինչդեռ մշակութեան իրաւունքը ժառանգութիւն ալ կ'ենթադրէ։ Ասոր հետեւանքն է որ Իրլանտայի մէջ տարաբաստ ալի վճռաբանութիւնը կը կործանի, ճարտարութիւնն անհետ կ'ըլլայ, երկիրը կ'աղքատանայ։ Մինչդեռ կալուածատիրութիւնը ժողովրդեան մէկ մասին վրայ հարուած մ'եղած է յանկարծէս եղած անարդարութիւնն եւ ծանր տուրքերն ամեն կարդի մարդոց կը ձեռնեն։ Այս չարիքն իրաց անհրաժեշտ ընթացքին մէջ ֆէնիեանութենէն սանկցուելով, բոլոր ժողովրդեան միտքն ու դործունութիւնը պիտի արթընցնէ։ Այս ամեն չարեաց հետ անհեթեթ չարիք մ'ալ կայ որ Իրլանտայի վրայէն պէտք է վերնայ։ Անիկայ է ամեն չարեաց արմատը, Իրլանտայի բոլոր թշուառութեանց աղբիւրը։ Այս ալ օտարին տիրապետութիւնն է։ Անդղիոյ կառավարութիւնն ամեն չարեաց դերագոյնն է. զայն վերցնելը՝ միւս բոլոր չարիքն ալ տրմատախիլ ընել է։

«Քաղաքական յանցանօք բանտարկելոց վիճակը քաղաքակրթեալ

աշխարհին ուշադրութեան տրուած է։ Անգլիական խորհրդարանին մէջ եղած վիճաբանութիւններն այնպիսի դրդեր երևան հանեցին, զորս վիպասան մը չի կրնար պատմութեան ամենէն բարբարին դարուց վերագրել։ Անժխտելի եղելութիւններով հաստատած է որ Անգլիոյ մէջ քաղաքական բանտարկելոց կրած նեղութիւնները մահուան եւ խեղացնողութեան չանգած են։ Բանտարկելոց շատերն Ամերիկայի քաղաքացի են։ Իրլանդացիք ընդհանուր ներողութիւն մը չընդունելու համառութիւն յայտնեցին, բայց Պ. Կլէտսթըն ժողովրդեան աղաչանքը մերժելով պատճառ բռնեց թէ Ֆենիեան դաւադրութիւնը տակաւին մարած չէ։

«Ֆենիեանութիւնը պատնէշներէ, բանտերէ, զօրանոցներէ, շղթայներէ եւ դահիճներէ անցնելով մինչեւ Բրիտանական խորհրդարանը հասաւ, եւ Իրլանդայի մէջ Անկլիքան եկեղեցւոյ առանձնաշնորհութիւնը բառնալ տալով, «հաւատոյ պաշտպան» Վիքթորիան պարտաւորեց իւր թագադրութեան ուխտին դէմ գործել։

«Ինչպէս 'ի սկզբան մեր Իրլանդացի եղբարց 'ի նդգակցութեան խօսքերով սկսեցինք, քաղաքական խօսքերով կը վերջացնենք մեր յայտարարութիւնը։ Մեր 'ի միասին կատարելու ջանացած յեղափոխութեան նպատակն է Իրլանդայի մէջ ազատ եւ անկախ կառավարութիւն մը հիմնել։ Մանաւոր չարիքներուն բարձումը մեր այս մեծ նպատակը կը դիւրացնէ, բայց պէտք չէ որ մենք Իրլանդան ազատութիւն մ'ընելու վրայ եւ նուիրական նպատակէն խոտորինք։ Զոհողութեանց, ձախորդութեանց եւ մարտիրոսութեանց հակառակ՝ մեր դատը մեծապէս յաջողեցաւ։ Անոր վերջնական յաղթանակին վրայ վստահութեամբ լի ենք։»

Այս յեղափոխիչ յայտարարութիւնը կարդալով իրաւունք կուտանք Թայմսի, որ տերութեանց մէջ խաղաղութեան տեւականութեանը վրայ ապահովութիւն տալով կըսէ թէ ժամանակիս մէկ մեծ վտանգն յեղափոխական շարժումներն են։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ

Գարիպ 25 յունվ.

Գրէօղօի դործատրաց աշխատութեան դադարումը բոլորովին վերջացաւ։

Մարիա 24 յունվ.

Երէկ՝ երեսփոխանաց մեծագոյն մասին մէկ դումարմանը մէջ որոշուեցաւ մերժել հասարակապետականաց այն պահանջումը, որով բոլոր Պուրպոնները Սպանիոյ դահուն ընտրելի ըլլալէ զրկել կուզեն։

ՑՕՆՑՕ

25 յունվար

Օտ. Բոնտ. Լոնտրա	43 3/16	—43 /
» » Փարիզ	43—60	—43,70
» Փոխ	1865	333
» Փոխ. Նոր Փարիզ.	302,25	
» Լոնտրա	3/8	—5/8 դլուխ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԵՓՀԱՍԸ ՈՒՇԱՌՈՒԵՑ

14 յունվար	Չորեքշաբթի իրիկուն դոցուեցաւ	48	16
15 »	Հինգշաբթի առաւօտ կէս օր դոցուեցաւ	48	22
	բացուեցաւ	48	22

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. Պօլսոյ քաղաքապետութեան առաջարկութեանը վրայ՝ Պեռութեան խորհուրդը որոշեց որ մայրաքաղաքիս ջուր մատակարարող մեծ Պէնտը բարձրանայ. նմանապէս որոշեց Պէկրատի մօտ նոր Պէնտ մը շինել, եւ Յեւ ծով վազած երկու գետակներու ջուրերը հոն դարձընել։ Սակայն զատ Քէհատխանէի գետակին ջուրն ալ հատակաց օդտին գործածելու համար յատուկ ջրամբար մը շինել եւ ջուրը շոգեշարժ մեքենայով մը վեր հանել որոշեց։

Կը յուսացուի որ այս շինութիւններն անյապաղ կատարուելով Բերայի եւ շրջակայ թաղերուն ամառները կը բաշխուի ջուրի նեղութիւն։ վերջ կը դրուի։

Մրտավին դործոց պաշտօնատան ընդհանուր քարտուղարութեան դիւանին անդամ Սողոմոն էֆէնտին Սալիսէի ատաիճան, եւ Օտեան Խաչիկ էֆէնտին Մէճլիսի պատուանշան ըստացան։

ՕՐԷՆՔ

ՕՍՄԱՆՆԱՆ ՉԱՓՈՒՑ ԵՒ ԿՇՌՈՑ ԳՐՈՒՑ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ, ԿՍՏՍԵՐԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ,

ՑՕԴՈՒԱԾ 1.

Օսմանեան տերութեան մէջ չափուց եւ կշռոց դրութիւնը հիմ պիտի ունենայ Մէթրօ կամ Զիրայի—Աշարի, որոյ երկայնութիւնը երկրիս հասարակածին քառորդին տասն միլիոներորդ մասին հաւասար է։

Չափուց եւ կշռոց կարգերը՝ դրէթ խառնոր միութեանց տասնորդական ըստորաբաժանումներէն ու բազմապատկութիւններէն կը կազմուին։

ՑՕԴՈՒԱԾ 2.

Բլաթինէ չինուած Զիրայի—Աշարի մը կամ Մէթրօ մը իբրեւ նախատիպ չափ պիտի պահուի կայսերական պալատին դանձը։

ՑՕԴՈՒԱԾ 3.

Զիրայի—Աշարի կամ Մէթրօ՝ երկայնութեան միութիւն բռնուած է։

Ստորաբաժանումներն են.

1/10 Էօշրի—Զիրա կամ Տէսիմէթը (տասնորդամէթր).

1/100 Աշարի—Զիրա կամ Սանթիմէթը (հարիւրորդամէթր)։

1/1,000 Միլի—Զիրա կամ Միլլիմէթը (հազարորդամէթր).

Բազմապատիկներն են.

1,000 Միլի—Աշարի կամ Գիլոմէթր (հազարամէթր).

10,000 Ցերասիկ—Աշարի կամ Միրիամէթր (տասն հազարամէթր).

ՑՕԴՈՒԱԾ 4.

Գեղիներու համար մակերեսոյթի միութիւնն է քառակուսի մը մակերեւոյթը, որուն մէկ կողմը տասն Զիրա կամ Մէթրօ է։ Այս միութիւնը՝ որ 100 քառակուսի Զիրա կամ Մէթրօ կը պարունակէ, Մուրապպա կամ Առ կը կոչուի. 10,000 քառակուսի Զիրա կամ Մէթրօն՝ Հէրիպ կամ Հէքթար կը կոչուի։

ՑՕԴՈՒԱԾ 5

Հեղուկ, ընդեղէն եւ այլն չափելու համար տարողութեան միութիւնն է մէկ Էօշրի—Զիրա կամ Տէսիմէթր (տասնորդամէթր) կողմ ունեցող խորանարդի մը տարողութիւնը. այս միութիւնը՝ Էօլէնք կամ Լիթր կը կոչուի։

Ստորաբաժանումն է. 1/10 Ջարդի կամ Տէսիլիթր (Տասնորդալիտր).

Բազմապատիկն է.

100 Գիլէի—Աշարի կամ Հէքթոլիթը (հարիւրալիտր)։

ՑՕԴՈՒԱԾ 6.

Ծանրութեանց միութիւնն է Տիրհէմ—Աշարի կամ Կրամ, որ ջուրի թանձրութեան վերին աստիճանին համապատասխանող 4° 4 սանթիկրատ տաքութեամբ թորուած մէկ Աշարի—Զիրա կամ Սանթիմէթր խորանարդ ջուրի ծանրութեան հաւասար է։

Ստորաբաժանումներն են.

1/10 Էօշրի—Տիրհէմ կամ Տէսիգրամ

1/100 Աշարի—Տիրհէմ կամ Սանթիգրամ

1/1000 Միլարի—Տիրհէմ կամ Միլիգրամ։

Բազմապատիկներն են.

100 Գիլէի—Աշարի կամ Գիլոգրամ.

1,000 Գիլէի Գանթար—Աշարի կամ Գէնթալ Մէթրիք։

10 00 Գիլէի Թոնէլաթա կամ Թոն մէթրիք։

ՑՕԴՈՒԱԾ 7.

Բլաթինէ Գիլէի—Աշարի մը կամ Գիլոգրամ մը՝ նախատիպ կրնա որոշուելով կայսերական պալատին դանձը պահուի։

ՄՆԱՑԿԱՆ ՀԵՊԵՔԵԱԼ ԲՈՒՌՈՎ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Հռոմէական աղդայնոյ կաթողիկոսական տեղապահ Գասպարեան Բարսեղ Գերապայծառին՝ մէկէն 'ի մէկ Հռոմ կանչուելուն եւ անոր տեղ Աղաքելեան Յովսէփ Գերապայծառին տեղապահ կարդուելուն պատճառաւ կիրակի օրը Բերայի Ս. Ռոկերերան եւ Օրթագիւղի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցեաց մէջ ծագած աղմուկը հանգամանօրէն ծանուցած էինք մեր երկուշաբթի աւուր մանրամասնութեան մէջ։

Ժողովրդը, մանաւորապէս տղայոց ծիսից եւ աւանդութեանց անփոփոխ պահուելուն նախանձախնդիր մասը՝ որք Գեր. Հասունեանի հակաշղայոց ընթացքէն վաղուց 'ի վեր դժգոհ են, եւ վերջին ժամանակներս ալ քանի մ'աղդային իրաւունքներ ջնջելով կաթողիկոսութիւն եւ առանց աղդային ընտրութեան պատրիարքութիւն ձեռք բերելուն դէմ անդադար կը լսուքին, կաթողիկոսական տեղապահ ընտրուած Բարսեղ Գերապայծառէն գոհ եղած էին, որովհետեւ, լսածնուս նայելով, յիշեալ Գերապայծառը՝ ոչ Գոլէճցի, ոչ Սրբոցի, եւ ոչ ալ Լիբանանցի ըլլալով, հակառակորդ կողմանց ոչ մէկուն կը վերաբերէր, եւ ինքը խոհական եւ հաշտասէր անձ մը ճանչուած ըլլալուն համար եպիսկոպոսաց ժողովը զայն առաջարկեր էր 'ի տեղապահութիւն, եւ Գեր. Հասունեան ալ՝ ակամայ ընդուներ եւ հաստատեր էր։

Կերեւի թէ Բարսեղ Գերապայծառ՝ տեղապահութեան պաշտօնը վարած միջոցին ոչ միայն Գոլէճցի կուսակցութեան դործիք ըլլալ չէ ուզեր, այլ մանաւանդ աղդային կամ ազատասիրական կուսակցութեան նպաստաւոր ընթացք մը բռներ է, որով ընակատարար մէկ կողմը դոհ եղած ատեն, միւս կողմը կը դժդոհեր։ Կըսուի թէ Գոլէճցի մասին դժդոհութեան պատճառներէն մէկն ալ Հայոց Պատրիարքարանին հետ սկսած բարեկամական յարաբերութիւններն եղած են, բայց այս անհաւատալի կը թուի մեզ, վասն զի եղած յարաբերութիւններն՝ ըստ մեզ՝ առաւել քաղաքավարական էին՝ քան թէ բարեկամական. եւ չենք կարծեր որ Հայոց Պատրիարքարանին հետ քաղաքավարութեամբ վարուիլն ալ յանցանք կամ հերետիկոսութիւն համարուած ըլլայ Գոլէճցւոյ քրիստոնէականին մէջ։

Սոյգնայս է որ Հայ Հռոմէական ժողովրդեան մեծ մասը դոհ էր Բարսեղ Գերապայծառի տեղապահութենէն. այս պատճառաւ անոր յանկարծակի Հռոմ կանչուիլն եւ տեղը Էնկիւրիի առաջնորդ Աղաքելեան Յովսէփ Գերապայծառին կաթողիկոսական տեղապահ դրուիլը ոստոստապէս դրդռեց ժողովրդը. ուստի երբոր կիրակի օրը եկեղեցիներուն մէջ Գեր. Հասունեանի կոնդակը կարդացուեցաւ, որուն մէջ շատ մը նզովքներու շարքէ ետեւ՝ Բարսեղ Գերապայծառին Հռոմ կանչուիլն եւ Աղաքելեան Գերապայծառին անոր տեղ դրուիլը կը ծանուցուէր, Բերայի Ս. Ռոկերերան եկեղեցւոյն մէջ ժողովուրդն աղաղակ վերցուց. «չենք ճանչնար, չենք ընդունիր, Հասունեանն ալ չենք ընդունիր, տեղապահն ալ, եւ այլն եւ այլն դոչելով։ Շեղութիւնը մեծցաւ, կանայք ճչել սկսան, պատարագի արարողութիւնը դադրեցաւ, եւ եկեղեցին պարպուեցաւ ու դացուեցաւ։ Օրթագեղի Լուսաւորիչ եկեղեցին ալ՝ ժողովուրդը կոնդակին ընթերցումը խափանեց։ Լսածնուս նայելով, Սամաթիոյ եկեղեցւոյն մէջ ալ ժողովուրդը կանխաւ արդիլեր է կոնդակին ընթերցումը. եւ ապմուկ չէ եղեր։

Այսպէս զատ կոնդակին օրինակը քանի քանի անդամ եկեղեցական դրուներուն վրայ կախուեր է, բայց ժողովուրդը վար առեր պատռուեր է։

Հիմա ալ կը լսենք թէ ժողովուրդը Ս. Գրիգոր ուզղեալ նոր հանրագիր մը կ'ստորագրէ Գեր. Հասունեանի անկումը խնդրելու համար, եւ այս հանրագրութեան մասնակից են եղեր կղերականաց մէկ կարեւոր մասն ալ։

Այս նոր լուրը պիտի լսուի՞ եւ առաջիններէն աւելի յաջող արդիւնք մը պիտի ունենա՞յ, չենք կարծեր։ Գատճառը յայտնի թուով։

Իսկիւտար 12 յունվար 1870

. . . խմբագիր.

Օրագրին յունվար 3ի թուոյն մէջ ազդային լրագրաց վրայ յօդուած մը կարդացի, որուն վերջին պարբերութիւնը ինձ հակասական եւ շատ տեղերը մութ եւ անհասկանալի երեւնալով, ներկայս առ ձեզ ուղղելու համարձակեցայ հանդերձ քանի մը խորհրդածութեամբ։

Օրագիր կըսէ.

«Այսօր այսչափ խօսիլը բաւական սեպելով դայ չարթու մեր յօդուածներուն դրութեան ձեւին (ոչ սկզբունքին) մէջ մտցնելիք փոփոխութիւններս կիմացնենք։»

Հասարակային դրչի մը դրութեան ձեւին մէջ փոփոխութիւն մտնելն այս առաջին անդամ է որ կը լսենք։ Մեք այնպէս կը կարծէինք թէ ամէն դրիչ իրեն յատուկ դրութեան ձեւ կամ ոճ մը կունենայ, զոր թէ եւ ուզէ չի կրնար փոխել։ Դրականութիւնն ալ այսպէս կուսուցանէ։ Եւ այս այնչափ ստոյգ է որ շատ ծանօթ դրիչներ երբեմն եթէ անանուն յօդուածներ ալ հրատարակեն, դրագէտը անմիջապէս կրնան հասկընալ թէ ո՛վ է անոնց հեղինակը։ Զոր օրինակ վերջին տասներս մեր մէջ ալ տանք իրենք դիրենք ծածկելով, եւ քիչ շատ լեզուներն եւ դրութեան ձեւերնին պատրաստելով յօդուածներ եւ մինչեւ անդամ ոգայոց եւ աղջիկանց բերանը տրուած ճառեր եւայլն հրատարակեցին վիճաբանելով խնդրոց վրայ, բայց ճիշդ իրենց դրիչը դիրենք մատնեց, եւ ականջներնուն ծայրը երեւցաւ։

Օրագիր — «Եւ կը յուսանք թէ՝ ատենն որ օրինաւոր փաստաբանութիւնէն կը խրատէն, զոն կըլլան նոր բռնելիք ձեւերնէս։»

Ահաւասիկ այս խօսքին տրամաբանական հետեւութիւնը։

Եթէ Օրագիր իր նոր բռնելիք ձեւով օրինաւոր փաստաբանութենէ խրատչները դոհ պիտի ընէ, ապա ուրեմն այն ձեւն օրինաւոր փաստաբանութիւն չպիտի ըլլայ։ Զենք դիտեր թէ արդեօք յօդուածագրին ալ միտքն ա՞յս է։

Օրագիր — «Այս է ոչ միայն մեր՝ այլ ամէն դրիչ բռնողներու պարտքը, այսինքն միշտ դրելու ձեւ փոխել որնորձեւութեամբ դրութիւնին աւելի կատարելագործեն եւ ընթերցողութիւնը աւելի տարածուի, որպէս զի դրուածն աւելի հասկնալի ըլլայ

ուամ (տասնորդակուամ)

1/1000 Միլարի—Տիրհէմ կամ Միլիկուամ։

Բազմապատիկներն են.

100 Գիլէի—Աշարի կամ Գիլոկուամ.

1,000 Գիլէի Գանթար—Աշարի կամ Գէնթալ Մէթրիք։

10 00 Գիլէի Թոնէլաթա կամ Թոն մէթրիք։

ՑՕԴՈՒԱԾ 7.

Բլաթինէ Գիլէի—Աշարի մը կամ Գիլոկուամ մը՝ նախատիպ կրնա որոշուելով կայսերական պալատին դանձը պահուի։

ՄՆԱՑԿԱՆ ՀԵՊԵՔԵԱԼ ԲՈՒՌՈՎ

ԵՎՍԵՍ ԶԱՐԱՍԼՈՒ

ՑՍՈՐՈՆ ԻՆՔՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ · 2

Զ Ա Կ Ա Յ Ի Ն

* * *

Ընդ . . . յառաջ։ Սակայն միայն հոգին էր քառասուն տարեկան։ Ցերեկը նոյնպէս դեղ ոգեստուռուցիկ ամենամոլի նամակներ գրելով, մինչ գիշերը ամենամոլի նամակներ գրելով։ Ամենամոլի նամակներ գրելով։ Ամենամոլի նամակներ գրելով։

ԳՈԿՈՒՅՏՎԱՍ

ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՅԻ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԵՐԵՆ

(ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՀԱՄԱՐ 100-ԱՄԱՅԻ ՀԱՅԵՐԵՆ)

Լ՝ամամ 3 ամիս ամբողջ հրատարակ 110դ.—110դ.
Ամփոփում » ֆրանկ 22,95—22,90

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

15 ՅԱՐԵՎԱՆ

Ամբողջ ամիս	»	109,35
Վերջին հրատարակ	»	87, 8
Խորհրդային տարի	»	89, 8
Ֆիզիկական	»	51,48
Հայ Ժողովրդական	»	—'—
Հայ Գրական	»	103դ.—103դ.
Գրական	»	107դ.

ԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

15 ՅԱՐԵՎԱՆՈՒՄ ՀԱՅԵՐԵՆ ԳՐԱԿԱՆ ՍԿԶԲՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐՈՒՄ

Ա Ս Ա Ր Ա Ն

Ցարդ գրված գրքերի ամբողջությունը	»	29 - 30
» » Ընդհանուր	»	29 — 30
» » Գրական	»	29 — 30
» » Գեղարվեստական	»	28 — 29
» » Գիտական	»	28 — 29
» » Գրական	»	27 — 28
» » Գեղարվեստական	»	27 — 28
Գրական գրքերի	»	27 — 28
Ցարդ գրված գրքերի	»	23դ.—26

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Ամբողջ գրքերի	»	7 —
Ցարդ	»	9 —
» Հրատարակչական	»	23 —
» Գեղարվեստական	»	14 —
» Գրական	»	—
» Գեղարվեստական	»	8 —
Գրական	»	12 —
» Հրատարակչական	»	7դ.—
Ընդհանուր	տող	14դ.—

Վ Ա Ճ Ա Ռ

Գրքերի	»	10 —
Գրքերի	»	9դ.—
Ամսագրերի	»	11 —
Գրքերի	»	12դ.—
Գրքերի	տող	14դ.—

ԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Գ Ն Ա Ծ Ա Ռ Ա Կ

Գրքերի	»	7 —
Գրքերի	»	9 —
Գրքերի	»	23 —
Գրքերի	»	14 —
Գրքերի	»	—
Գրքերի	»	8 —
Գրքերի	»	12 —
Գրքերի	»	7դ.—
Գրքերի	տող	14դ.—

Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

Գրքերի	»	10 —
Գրքերի	»	9դ.—
Գրքերի	»	11 —
Գրքերի	»	12դ.—
Գրքերի	տող	14դ.—

Գ Ի Ր Ք

Գրքերի	»	48 —50
Գրքերի	»	48 —50
Գրքերի	»	48 — 50
Գրքերի	տող	48 —50

Գ Ի Ր Ք Վ Ա Ճ Ա Ռ

Գրքերի	»	14 —
Գրքերի	»	13 —
Գրքերի	»	12 —13
Գրքերի	»	14դ.—15
» Ամ.	»	16 —
Գրքերի	»	15դ.—
Գրքերի Ամ.	տող	16դ.—16դ.

Ա Ն Ց Ի Ա

Գրքերի	»	—
Ընդհանուր	»	11
Գրքերի	տող	11 —12

Ա Ն Ծ Ա Ն Կ

Գրքերի	»	9 —
Գրքերի	»	11 —
Գրքերի	»	9 —
Գրքերի	»	11 —
Գրքերի	տող	8դ.—

Գ Ի Ֆ

Գրքերի	»	»
Գրքերի	»	»
Գրքերի	»	»